

**בשנות ה-80 ככל
שה-IT הארגוני
השתכלל, היה צורך
לשפר את אחד
המוצרים הבסיסיים
ביותר המאפשר זאת -
בסיס הנתונים. החברה
שהצליחה לשרוד את כל
התהפוכות היא ענקית
בסיסי הנתונים אורקל**

שכזו נתנה שירותי מחשב לחילות צה"ל ולאנפי המטה הכללי. היחידה נוסדה בסוף שנות החמישים, לקראת רכישת המחשב הראשון לצה"ל. פירושם המקורי של ראשי התיבות ממר"ם היה "מרכז מחשבים ורישום ממוכן", אולם במשך השנים חדלו המילים "רישום ממוכן" לשקף את עיקר פעילות היחידה, ולראשי התיבות ניתנה משמעות חדשה, עדכנית: מרכז מחשבים ומערכות מידע.

עם הקמתה, הייתה היחידה משותפת לצה"ל ולמשרד הביטחון, ובראשה עמד מרדכי קיקיון, שהיה אזרח. קיקיון סיפר שהתלבטות קודם לרכישת מחשב יקר לא הייתה קלה, ובאחת מישיבות המטכ"ל שעסקה בסוגיה זו אמר מפקד חיל האוויר עזר ויצמן: "הוא הולך לקחת תרפ"ט מיליונים מהעוגה הביטחונית, תנו לי את הכסף הזה, אני אקים עוד מסלול בחצרים. מי ייתן תרומה יותר גדולה, הוא עם המחשב, או אני עם המסלול הנוסף בחצרים?"

המחשב הראשון של ממר"ם, שהגיע בשנת 1961, היה מחשב רב-עוצמה במונחי אותה עת, מדגם "פילקו 211" (ולו זיכרון בגודל 16KB). מחשב נקרא באותה עת "מוח אלקטרוני", שם שגרם לשבועון העולם הזה להעניק את הכותרת "מוח יש - שכל אין" למאמר שמתח ביקורת חריפה על רכישת מחשב בעל עוצמה מופרזת כל כך. לאחר זמן מה נרכש מחשב נוסף, חזק יותר, מדגם "פילקו 212" ואליו צורפו שלושה מחשבים קטנים יותר, מדגם "פילקו 1000", בעיקר

ביצעו בפיקוד צפון תרגיל פריסת מפקדות, שבו נפרס כל ציוד הקצה (טלפונים, מכשירי שליטה וטלפרינטרים). ב-28 בספטמבר, ערב ראש השנה, בוצע תרגיל פריסת חפ"ק האוגדה בנפה, כאשר המפקדים בבונקר ומערכות הקשר בחלקן בו ובחלקן פרוסות בוחל"מים.

מיד עם פתיחת המתקפה, החלו המצרים בהפעלת אמצעי לחימה אלקטרוניים (ל"א) לשיבוש מערכות השליטה הצה"ליות. בנוסף, כמעט כל ממסרי התקשורת בסניני הותקפו כמה פעמים מהאוויר, אולם הנזקים תוקנו מיידית. ב-8 באוקטובר היה הקשר בסניני כבר פרוס בצורה מלאה. פרט לחסימת רשתות הקשר והשליטה, הפעילו המצרים מכשירים לאיכון מפקדות וחפ"קים, והפעילו אש ארטילרית יעילה בהתאם לאיכוניום אלה.

ב-3 במרץ 2003 הוקמה היחידה לתיקשוב וטכנולוגיות מידע, לוט"ם, כחלק מהקמתו של אגף התיקשוב. מאז הקמתה, חלו בה תהליכי ארגון משלימים, ובשנת 2005 התייצב המבנה הארגוני של היחידה, והיקף הפעילות, על שלל גווניו, התרחב והלך. לוט"ם מאגדת בתוכה מחלקות מכלל עולמות התוכן התיקשוביים, אשר פועלות בתחומי בניין הכוח התיקשובי והפעלתו.

לוט"ם מתמקדת בליבת היעוד שלה כיחידת הביצוע המרכזית של אגף התיקשוב האמונה על פיתוח, הקמה ותפעול של תשתיות תיקשוב צה"ליות, מטכ"ליות ורב-זרועיות במובן הרחב ביותר - מתשתיות פיסיות ועד לתשתיות יישומיות.

חזון לוט"ם הוא להיות יחידת עילית טכנולוגית, הפועלת להעצמת יכולות צה"ל על ידי פיתוח יכולות ופתרונות תיקשוב כלל צה"לים חדשניים ותפעול מערכי תיקשוב אינטגרטיביים. ייעוד היחידה הוא ליזום, לפתח, להקים, לתפעל ולתחזק מערכי תיקשוב אינטגרטיביים כלל צה"לים, לגבש ארכיטקטורה ותקנים טכנולוגיים תיקשוביים לצורכי צה"ל.

היהלום שבכתר

ממר"ם היא יחידת המחשב הראשונה שנוסדה בצה"ל, ובתור

בין היישובים השונים. התפתחות הקשר התקדמה בקפיצות בהתאם להמצאות "משוגעים לדבר", שיזמן, בנו וניסו מכשירים חדשים ושיטות קשר חדשות בהתאם לבעיות בשטח. רק בשלב הניסוי הזמינו את ההנהגה לצפות בניסוי ולשכנעה מעשית בחשיבות ההשלכות המבצעיות ביישום הניסוי. אנשים אלה הם שאפשרו את התפתחות הקשר.

במבצע "נחשון", שהחל באפריל 1948 במטרה להסיר את המצור מעל ירושלים, נעשה שימוש בציוד קשר שנרכש בארה"ב. בפעם הראשונה באה לידי ביטוי התפיסה המודרנית של מערכת קשר מסועפת וניידת, הנפרסת בשדה הקרב ומקנה תקשורת רציפה ואמינה במהלך הקרבות עצמם, אמצעי המגביר את הבקרה השליטה והתיאום שבין הכוחות השונים לגורמי הפיקוד. ניידות המכשירים גרמה לשינוי באופיו של חיל הקשר, שהפך מחיל מקצועי-סטטי בהגנה לחיל לוחם, נייד ומודרני, שחייליו הפכו לחלק אינטגרלי מהלוחמים בגודים השונים. לקראת סוף מאי 1948 הוקמה מפקדה לשירות הקשר, ולכל חטיבה סופח קצין קשר חטיבתי, יחידת קשר חטיבתי, קציני קשר גדודיים ומחלקות קשר גדודיות.

קשר ושליטה

כאשר החלו שנות הצנע, החיסכון והידוק החגורה התקציבית, פתח חיל הקשר בתהליכי שינוי הארגון החילי וביסוס עקרונות השליטה בצבא. בין היתר, גובשה משימת החיל - לתת שירותי קשר ושליטה לצה"ל בכל מלחמותיו ולכל דרגיו. על חיל הקשר היה להתאים מבנה ארגוני ואמצעים ולקבוע שיטות להפעלה (מתן שירותי קשר) בהתאם למבנה ותורת הלחימה של יחידות צה"ל בחילות השונים. קושי נוסף שעמד בפני חיל הקשר, אך היה נפוץ בצה"ל כולו, היה להכשיר אנשי מקצוע. במהלך מבצע "קדש", 1956, הושלמה הקמת יחידת הקשר הפיקודית, שכללה אלחוטנים, צפנים ומחלקת רצים ועוד והוקם מרכז קשר פיקודי. טרם מלחמת יום כיפור, באוגוסט

סיום בממר"ם, שנות ה-60